01 / FAMAVERA RESEARCH

Wynik i zakres

Ceny paliw: co rząd mógł zrobić bez podpisu prezydenta?

Raport do FC-ENE-2026W40-001 · v1 · status: GOTOWY DO AKCEPTACJI — NIEUDOSTĘPNIONY · aktualność sprawdzona do: 04.10.2026, godz. 17:54 CEST

POLE	WARTOŚĆ
Werdykt	Donald Tusk — WPROWADZA W BŁĄD; Karol Nawrocki — CZĘŚCIOWO PRAWDA
Pewność	Tusk 96%; Nawrocki 96%
Teza	Donald Tusk twierdził, że podatek od nadzwyczajnych zysków koncernów paliwowych ma sfinansować obniżkę VAT i akcyzy, a do wdrożenia mechanizmu brakuje podpisu prezydenta. Karol Nawrocki twierdził, że wysokie ceny paliw są utrzymywane tylko dlatego, że premier chce wymusić podpisanie niekonstytucyjnej ustawy.
Zakres	Dwie wypowiedzi z 22 i 28.09.2026. Badamy: istniejące kompetencje VAT i ceny maksymalnej, nową podstawę akcyzową, windfall tax i sposób finansowania programu, faktyczne zmiany cen po 3.10 oraz granice wnioskowania o intencjach politycznych. Nie oceniamy całokształtu działalności polityków ani nie traktujemy cen maksymalnych jak średniej krajowej.
Odpowiedź w skrócie	Rząd mógł znacząco obniżyć ceny paliw jeszcze bez nowej ustawy: art. 146ej pozwalał obniżyć VAT z 23% do 8%. Przy średnich cenach z 30.09 daje to modelowo ok. 1,00 zł/l mniej dla Pb95 i 1,11 zł/l mniej dla ON. Nowa ustawa pozwoliła zastosować dodatkową obniżkę akcyzy — ok. 0,31/0,30 zł/l brutto — i wprowadziła windfall tax, którego wpływy są dochodem budżetu i mają wspierać finansowanie programu, ale nie są prawnie wydzielonym funduszem CPN. Około 76–78% modelowego podatkowego efektu było dostępne bez podpisu. Dlatego Tusk zbyt szeroko przedstawiał podpis jako warunek obniżki cen. Nawrocki trafnie wskazywał istniejący mechanizm rządu, lecz wprowadzał w błąd słowem „tylko” i nieweryfikowalnym przypisaniem motywu premierowi.

02 / FAMAVERA RESEARCH

Mapa twierdzeń

Twierdzenie	Pytanie kontrolne	Wynik	Dowód rozstrzygający	Ograniczenie
Rząd potrzebował nowej ustawy, aby znacząco obniżyć ceny paliw.	Czy bez podpisu i nowej ustawy istniało legalne narzędzie dające dużą obniżkę?	NIE — VAT był dostępny wcześniej.	Art. 146ej + Dz.U. 2026 poz. 1288; model: −1,00/−1,11 zł/l.	Model podatkowy nie jest prognozą ceny detalicznej.
Nowa ustawa była potrzebna do obniżenia VAT.	Na jakiej podstawie wydano rozporządzenie VAT z 2.10?	FAŁSZ	Dz.U. 1288 wskazuje art. 146ej ust. 1, nie art. 11 ustawy windfall.	Dotyczy prawnej podstawy VAT, nie kosztu fiskalnego.
Nowa ustawa była potrzebna do zastosowanej obniżki akcyzy.	Na jakiej podstawie wydano rozporządzenie akcyzowe?	PRAWDA — dla zastosowanej ścieżki.	Dz.U. 1289: art. 11 ustawy Dz.U. 1287.	Nie znaczy to, że podpis odpowiadał za cały spadek cen.
Windfall tax bezpośrednio finansował obniżkę od 3.10.	Czy wpływy były prawnie earmarkowane i dostępne przed startem obniżki?	WPROWADZA W BŁĄD	Art. 3: dochód budżetu; art. 9: pierwsza zaliczka obejmuje okres do 31.10.	Podatek wspiera/rekompensuje koszt budżetowo, ale nie jest funduszem CPN.
Wysokie ceny były utrzymywane „tylko dlatego”, by wymusić podpis.	Czy podpis był jedyną przyczyną wysokich cen i czy motyw premiera jest dowiedziony?	NIE / NIEWERYFIKOWALNE	VAT był dostępny niezależnie; istniały czynniki hurtowe i globalne; motyw to stan intencjonalny.	Podpis realnie odblokował część akcyzową, więc nie był całkiem bez znaczenia.

03 / FAMAVERA RESEARCH

Dowody rozstrzygające

Ta sekcja jest budowana wyłącznie z zatwierdzonych kart dowodowych. Każdy dowód ma bezpośredni link i dokładne miejsce w źródle.

#	Źródło	Dokładne miejsce	Zakres dowodu	Wniosek	Link
1	ELI — rozporządzenie VAT Dz.U. 1288	Podstawa prawna: art. 146ej ust. 1; §11c	Prawna możliwość VAT 8% bez nowej ustawy.	Rozstrzyga, że podpis nie był warunkiem obniżki VAT.	Otwórz źródło
2	ELI — rozporządzenie akcyzowe Dz.U. 1289	Podstawa: art. 11 ustawy 1287; §1	Prawna podstawa dodatkowej obniżki akcyzy od 3.10.	Rozstrzyga, że zastosowana ścieżka akcyzy zależała od nowej ustawy.	Otwórz źródło
3	ELI — ustawa Dz.U. 2026 poz. 1287	Art. 3, 9, 11, 14	Windfall tax, budżetowy charakter wpływów, terminy zaliczek, art. 11.	Podatek wspiera budżet, ale nie jest wydzielonym funduszem CPN.	Otwórz źródło
4	KPRP — Karol Nawrocki, 22.09	Fragment o „tylko dlatego” i „niekonstytucyjnej ustawie”	Dokładny claim prezydenta.	Potwierdza zakres ocenianej wypowiedzi; nie prawdziwość motywu.	Otwórz źródło
5	300polityka — embed/transkrypcja Tuska, 28.09	Fragmenty o windfall tax, VAT, akcyzie i podpisie	Claim Anchor Tuska.	Potwierdza sens wypowiedzi; oryginalny X był technicznie niedostępny.	Otwórz źródło
6	e-petrol + KAS/MF	e-petrol 30.09: Pb95 8,19; ON 9,14. KAS: VAT 23→8%, akcyza −29/−28 gr/l	Dane wejściowe do modelu skali podatkowej.	VAT daje ok. 76–78% modelowego podatkowego efektu; akcyza ok. 22–24%.	Otwórz źródło

04 / FAMAVERA RESEARCH

Test przeciwny

Hipoteza przeciwna	Co znaleziono	Wpływ na wniosek
Tusk mógł mieć rację, bo mówił o całym pakiecie, nie tylko VAT.	Tak: nowa ustawa była potrzebna do windfall tax i zastosowanej obniżki akcyzy.	Łagodzi ocenę, ale nie usuwa głównej nieścisłości: największy instrument — VAT — był dostępny wcześniej.
Nawrocki mógł mieć rację, bo rząd rzeczywiście miał narzędzie do obniżki.	Tak: art. 146ej dawał podstawę, a Dz.U. 1288 potwierdził jej późniejsze użycie.	Wzmacnia prawdziwy rdzeń jego wypowiedzi i uzasadnia „CZĘŚCIOWO PRAWDA”.
Spadek cen po podpisie dowodzi, że podpis spowodował cały spadek.	Nie: VAT był niezależny od nowej ustawy, a równolegle zmieniały się hurt i rynek międzynarodowy.	Chronologia potwierdza skutek pakietu, nie wyłączną przyczynowość podpisu.
Windfall tax był bezpośrednim źródłem pieniędzy dla obniżki od 3.10.	Nie: art. 3 daje dochód budżetowy; pierwsza zaliczka obejmuje okres do 31.10 i trafia później.	Wspiera tezę o rekompensacie budżetowej, nie bezpośrednim „finansowaniu z podatku” w dniu obniżki.

Warunki zmiany oceny

Ocena wymaga ponownego otwarcia, jeśli: (1) pojawi się pierwotny materiał Tuska o istotnie innym sensie niż zgodne transkrypcje; (2) nowe prawo wykaże, że art. 146ej nie dawał w badanym momencie podstawy do obniżki VAT na paliwa; (3) TK wyda rozstrzygnięcie dotyczące konstytucyjności analizowanej ustawy; (4) reprezentatywna seria cen po 3.10 istotnie zmieni ocenę skali pass-through — może to zmienić skalę ekonomiczną, lecz nie samą konstrukcję prawną.

05 / FAMAVERA RESEARCH

Analiza szczegółowa

Twierdzenie / moduł analizy

1. CO RZĄD MÓGŁ ZROBIĆ BEZ NOWEJ USTAWY
Art. 146ej ustawy o VAT już przed sporem pozwalał ministrowi czasowo obniżyć stawkę VAT rozporządzeniem. Najmocniejszy dowód ex post przyniosło rozporządzenie z 2.10.2026: VAT 8% od 3.10 wprowadzono właśnie na tej wcześniejszej podstawie. Przy średnich e-petrol z 30.09 mechaniczny model daje ok. 7,19 zł/l dla Pb95 i 8,03 zł/l dla ON, czyli spadek odpowiednio o ok. 1,00 i 1,11 zł/l. Mechanizm maksymalnej ceny detalicznej istniał wcześniej w art. 34a.

2. CO DODAŁA NOWA USTAWA
Nowa ustawa była realnie potrzebna do zastosowanej od 3.10 ścieżki obniżki akcyzy. Rozporządzenie Dz.U. 2026 poz. 1289 opiera się wprost na art. 11 ustawy Dz.U. 1287. W modelu oznacza to dodatkowo ok. 0,31 zł/l brutto dla Pb95 i 0,30 zł/l dla ON. Nowa ustawa wprowadziła też windfall tax.

3. FINANSOWANIE: REKOMPENSATA BUDŻETOWA, NIE „KASA Z PODATKU NA STACJI”
Art. 3 określa windfall tax jako dochód budżetu państwa. Nie tworzy funduszu celowego przypisanego wyłącznie do CPN. Pierwsza zaliczka obejmuje okres do 31.10, więc podatek nie był bezpośrednim źródłem pieniędzy dla obniżki uruchomionej 3.10. Jego funkcja fiskalna to wsparcie/rekompensata kosztu programu w budżecie.

4. CO STAŁO SIĘ PO PODPISIE
Prezydent podpisał ustawę 1.10. Art. 11 wszedł w życie 2.10; tego dnia wydano osobno rozporządzenie VAT na art. 146ej i rozporządzenie akcyzowe na art. 11. Od 3.10 ceny na sprawdzonych stacjach spadły o ponad 1 zł/l, ale nie wolno przypisywać całego spadku podpisowi: VAT był dostępny niezależnie, a równolegle działały czynniki hurtowe i międzynarodowe.

5. KTO MIAŁ RACJĘ W SPORZE
Nawrocki miał rację w kluczowym konkretnym punkcie: rząd już dysponował narzędziem pozwalającym istotnie obniżyć ceny bez jego podpisu. Poszedł jednak za daleko, gdy stwierdził, że wysokie ceny są utrzymywane „tylko dlatego”, by wymusić podpis — wyłączna przyczyna nie znajduje potwierdzenia, a motyw premiera jest nieweryfikowalny. Tusk miał rację, że podpis był potrzebny dla wejścia nowej ustawy, windfall tax i zastosowanej obniżki akcyzy, ale zbyt szeroko przedstawiał go jako brakujący warunek samej możliwości znaczącej obniżki cen.

Obliczenia i rozbieżności

Kontrola	Dane i wzór	Wynik	Granica / porównywalność
VAT — Pb95	8,19 / 1,23 × 1,08	7,19 zł/l; spadek ok. 1,00 zł/l	Stała cena netto i pełny pass-through.
VAT — ON	9,14 / 1,23 × 1,08	8,03 zł/l; spadek ok. 1,11 zł/l	Stała cena netto i pełny pass-through.
VAT + akcyza	Pb95: (8,19/1,23 − 0,29)×1,08; ON: (9,14/1,23 − 0,28)×1,08	Pb95 6,88 zł/l (−1,31); ON 7,72 zł/l (−1,42)	Model mechaniczny, nie prognoza; baza netto stała.
Udział instrumentów	VAT-only spadek / VAT+akcyza spadek	VAT ok. 76–78%; akcyza ok. 22–24%	Udział w modelowym efekcie podatkowym, nie w całym ruchu ceny rynkowej.

Materiał graficzny / wizualny

Mechaniczny podział łącznego efektu podatkowego przy stałej bazie netto: VAT odpowiada za ok. 76–78%, a dodatkowa obniżka akcyzy za ok. 22–24%. To proporcja z modelu podatkowego, nie udział w całym obserwowanym ruchu ceny detalicznej.

06 / FAMAVERA RESEARCH

Rejestr źródeł

#	Klasa	Źródło	Data	Dokładne miejsce	Rola	Ograniczenie	Link
1	A	KPRP — wypowiedź Karola Nawrockiego	2026-09-22	Pełny zapis; fragment o „tylko dlatego” i niekonstytucyjności	Claim Anchor Nawrockiego	Źródło autora/urzędu nie rozstrzyga prawdziwości diagnozy.	Otwórz
2	B	300polityka — Tusk / embed X	2026-09-28	Embed i transkrypcja wypowiedzi o windfall tax, VAT, akcyzie i podpisie	Claim Anchor Tuska	Oryginalny X zidentyfikowany, lecz bezpośredni odczyt niedostępny.	Otwórz
3	B	Fakt — cross-check wypowiedzi Tuska	2026-09-28	Obszerne cytaty zgodne z transkrypcją 300polityka	Niezależny cross-check Claim Anchor	Źródło wtórne; nie rozstrzyga prawa.	Otwórz
4	A	Ustawa o VAT / ELI	stan 2026	Art. 146ej	Istniejąca kompetencja do obniżki VAT	Nie określa faktycznej ceny detalicznej.	Otwórz
5	A	ELI — Dz.U. 2026 poz. 1288	2026-10-02	Podstawa art. 146ej ust. 1; §11c	Rozstrzygający dowód VAT 8% bez nowej ustawy	Nie określa pełnego pass-through ani kosztu fiskalnego.	Otwórz
6	A	ELI — Dz.U. 2026 poz. 1287	2026-10-01	Art. 3, 9, 11, 14	Windfall tax, budżet, terminy zaliczek, nowe upoważnienie akcyzowe	Nie dowodzi, że całość spadku wynikała z podpisu.	Otwórz
7	A	ELI — Dz.U. 2026 poz. 1289	2026-10-02	Podstawa art. 11; §1	Rozstrzygający dowód dla zastosowanej obniżki akcyzy	Nie dowodzi całej przyczynowości cenowej.	Otwórz
8	A	ELI — ustawa z 27.03.2026	2026-03-27	Art. 34a	Mechanizm ceny maksymalnej istniał przed badaną ustawą	Nie przesądza konkretnego poziomu przyszłej ceny.	Otwórz

#	Klasa	Źródło	Data	Dokładne miejsce	Rola	Ograniczenie	Link
9	A	KPRP — ustawy podpisane w październiku	2026-10-01	Pozycja ustawy z 18.09; podpis 1.10	Data podpisu i skierowanie do kontroli następczej	Nie ocenia ekonomicznego skutku ustawy.	Otwórz
10	A	KAS / MF — CPN	2026-10-02	VAT 23→8%; akcyza −29/−28 gr/l; szacunek 1,2–1,3 zł/l	Dane wejściowe i oficjalny szacunek efektu	Komunikat polityki rządu; VAT prawnie opiera się na art. 146ej.	Otwórz
11	B	e-petrol.pl	2026-09-30	Średnie: Pb95 8,19; ON 9,14 zł/l	Baza do niezależnych obliczeń	Brak nowej porównywalnej średniej krajowej po 3.10 na freshness check.	Otwórz
12	B	Business Insider — spot-check stacji	2026-10-03	Wybrane stacje po północy 2/3.10; spadki >1 zł/l	Potwierdza szybki realny spadek po wejściu pakietu	Nie jest reprezentatywną średnią ogólnopolską.	Otwórz

07 / FAMAVERA RESEARCH

Ograniczenia i aktualizacje

Ograniczenia

• Claim Anchor Tuska: oryginalny post X zidentyfikowano, lecz bezpośredni odczyt był technicznie niedostępny; treść odtworzono z embedu i zgodnego cross-checku.
• Obliczenia zakładają niezmienioną bazę netto i pełne przeniesienie zmian podatku na klienta; nie są prognozą.
• Średnich e-petrol z 30.09 nie wolno porównywać z cenami maksymalnymi od 3.10 jak dwóch średnich krajowych.
• Na freshness check brak nowszej reprezentatywnej średniej krajowej po 3.10.
• Konstytucyjność ustawy pozostaje nierozstrzygnięta; motyw przypisywany premierowi jest nieweryfikowalny.

Aktualność i dokumenty nowsze / powiązane

1.10 prezydent podpisał ustawę Dz.U. 2026 poz. 1287. 2.10 skierował ją do TK; art. 11 wszedł w życie i wydano rozporządzenia VAT (Dz.U. 1288, podstawa art. 146ej) oraz akcyzowe (Dz.U. 1289, podstawa art. 11). 3.10 ruszyła kolejna edycja CPN. Freshness check: 04.10.2026, 17:54 CEST — brak nowszego rozstrzygnięcia TK i brak nowej reprezentatywnej średniej e-petrol po 3.10.

Co wymaga aktualizacji raportu

• orzeczenie TK dotyczące ustawy; • zmiana/uchylenie art. 146ej, art. 34a albo art. 11; • nowe rozporządzenia zmieniające VAT/akcyzę; • reprezentatywna seria cen po 3.10 pozwalająca policzyć rzeczywisty pass-through; • odzyskanie pierwotnego materiału Tuska o treści innej niż użyte transkrypcje.

08 / FAMAVERA RESEARCH

Jak cytować

FAMAVERA Research, „Ceny paliw: co rząd mógł zrobić bez podpisu prezydenta?”, FC-ENE-2026W40-001, v1, wyd. 04.10.2026. Przy cytowaniu konkretnej liczby lub wniosku należy podać także źródło pierwotne/branżowe z rejestru oraz wskazane miejsce w dokumencie.

Identyfikator wersji

FC: FC-ENE-2026W40-001
Wersja raportu: v1
Źródłowy snapshot: LOCKED|PUB-2026W40-003|FC-ENE-2026W40-001|FREE
Data wydania: 04.10.2026, godz. 20:50 CEST

Zasada źródłowa

Cytując konkretną liczbę lub ustalenie, należy wskazać również źródło z rejestru i jego dokładne miejsce. Raport zawiera wyłącznie zatwierdzone ustalenia przeznaczone dla odbiorcy oraz informacje potrzebne do prześledzenia podstawy wniosków.